

Nr 214.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anordnande av bombskyddstak å kraftstationen vid Stadsforsen i Indalsälven m. m.; given Stockholms slott den 3 mars 1938.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Albert Forslund.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 3 mars 1938.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

Efter gemensam beredning med cheferna för försvars- och finansdepartementen anför chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Forslund:

Genom beslut den 31 maj 1934 anbefalldes Kungl. Maj:t järnvägsstyrelsen och chefen för generalstaben att i samarbete med vattenfallsstyrelsen gemensamt verkställa utredning rörande viss försvarsberedskap vid statens järnvägar.

Med skrivelse den 28 januari 1937 överlämnade vattenfallsstyrelsen skrivelse av chefen för generalstaben den 27 i samma månad, däri chefen för

Utredningen resulterar i ett förslag innebärande, att vid 106 nu befintliga anläggningar eller omedelbart förestående utbyggnader, av vilka 39 tillhöra staten och 67 kommunala eller enskilda ägare, anordningar utföras till följande kostnadsbelopp enligt sammanställning I i Ekwalls utredning:

Sammanställning I.

	Militär- utrustning Kronor	Bomb- skyddstak Kronor	Övriga civiltekniska åtgärder Kronor	Summa Kronor
A. Statliga anläggningar	4,848,000	2,395,000	3,765,000	11,008,000
B. Kommunala och enskilda anläggningar	6,110,000	515,000	5,155,000	11,780,000
C. Gemensamt för vissa grupper av anläggningar	1,400,000	—	—	1,400,000
Summa kostnader kronor	12,358,000	2,910,000	8,920,000	24,188,000

I anslutning härtill anför styrelsen, att man vid utredningen utgått från tillgängliga erfarenhetsrön och därpå grundade, i samarbete mellan den militära och civila sakkunskapen överenskomna antaganden i fråga om anfallsmetoder, träffsannolikhet, förstörelsens storlek under olika förhållanden vid träffar med olika stora bomber m. m. Givetvis vore ej alla antaganden fullt ostridiga, men de vore de säkraste, som för närvarande kunde erhållas, och utredningen vore därför så vederhäftig, som den överhuvud kunde åstadkommas.

Styrelsen meddelar härefter, att det enligt utredningen ansetts möjligt att låta anstå med anskaffande av i förenämnda kostnader inräknade reservpjäser, vilka motsvara en anskaffningskostnad av 2,782,000 kronor. Med hänsyn härtill och då militär utrustning till ett värde av 2,042,000 kronor enligt styrelsen kunde räknas ingå uti i annan ordning anskaffad luftvärnsmateriel, kunde anslagsbehovet för erforderliga luftskyddsåtgärder för Sveriges kraftförsörjning tills vidare begränsas till de belopp, som vore sammanfattade i följande sammanställning i Ekwalls utredning:

Sammanställning II.

	Militär- utrustning Kronor	Bomb- skyddstak Kronor	Övriga civiltekniska åtgärder Kronor	Summa Kronor
A. Statliga anläggningar	3,064,000	2,395,000	3,765,000	9,224,000
B. Kommunala och enskilda anläggningar	3,630,000	515,000	5,155,000	9,300,000
C. Gemensamt för vissa grupper av anläggningar	840,000	—	—	840,000
Summa kostnader kronor	7,534,000	2,910,000	8,920,000	19,364,000

Utöver angivna engångskostnader uppstå, meddelar styrelsen, vissa års-kostnader för utbildning av personal för materielens handhavande. Över i samband härmed stående frågor, inklusive beredande av anslag för ändamålet, anser styrelsen i första hand militära myndigheter böra avgiva yttrande.

Med hänvisning till det anförda tillstyrker vattenfallsstyrelsen, att till tryggande av Sveriges kraftförsörjning under krig åtgärder vidtagas till anordnande av luftskydd i huvudsak i enlighet med det i sammanställning II angivna förslaget.

Styrelsen övergår härefter till frågan om finansieringen av kostnaderna för de behövliga skyddsåtgärderna vid statens vattenfallsverks anläggningar och erinrar därvid till en början om att styrelsen redan utfört vissa av de i förslaget ingående skyddsåtgärderna av civilteknisk natur. Styrelsen anför:

Sålunda ha skyddsrum redan ordnats i viss utsträckning. För ändamålet nedlagda kostnader, som uppgå till sammanlagt omkring 40,000 kronor, ha efter godkännande av regering och riksdag förts på driftkostnader.

Vidare har efter beslut av regering och riksdag igångsatts utförande av en skyddsavstängning ovanför Vargön med medel ur förnyelsefonden, vilka dock måste av driften förräntas. Kostnaden härför är beräknad till 135,000 kronor. Styrelsens avsikt är att med driftmedel under t. ex. 10 år göra avsättningar, som tillsammans motsvara kostnaden för denna anläggning, så att den därefter är betalad. Förfarandet innebär sålunda en betalning med driftmedel, fastän uttagen under flera år.

Med driftmedel hava även anskaffats gasmasker, gasskyddsdräkter m. m. för stationspersonal till en kostnad av omkring 30,000 kronor. Sammanlagda kostnaden för nämnda poster eller 205,000 kronor har inräknats i totalbeloppet 3,765,000 kronor för »övriga civiltekniska åtgärder» vid statens anläggningar.

Den ledande synpunkten vid finansieringen av redan utförda civiltekniska åtgärder har sålunda varit, att styrelsen icke velat härtill använda medel, som öka det förräntningspliktiga kapitalet. Då det hittills icke gällt annat än förhållandevis små belopp, har därför enighet rått om att medlen härtill kunnat tagas av årets driftmedel eller förskjutas av förnyelsefonden för att fördelas på flera års driftkostnader.

Med hänsyn till de avsevärda belopp, varom nu är fråga, anser vattenfallsstyrelsen spörsmålet om kostnadernas finansiering böra upptagas till förnyad prövning. Styrelsen upptager därvid till behandling de olika grupperna av åtgärder var för sig och anför därvid till en början rörande de civiltekniska åtgärderna utom bombskyddstak vid statliga anläggningar:

De beräknade kostnaderna för ifrågavarande åtgärder utgöra i avrundade belopp:	Kronor.
Skyddsrum, gasskyddsmateriel och stängsel	550,000
Anordningar för minskande av översvänningsrisker och snabbt stoppande av maskinerna	1,330,000
Splitterskydd samt förbättrat skydd mot eldrisk	645,000
Reparations- och reservmateriel inkl. reservtransformatorer	1,180,000
Anordningar för alarmering och krigsbelysning samt komplettering av telefonanläggningar	60,000

Summa kronor 3,765,000.

kraftstationsanläggning, som på grund av sin storlek är av allmän betydelse för kraftförsörjningen i landet, från början så anordnas, att den erbjuder ett efter förhållandena tillfredsställande skydd mot anfall från luften, anser jag mig här böra biträda utredningens förslag, att stationen förses med bomb-skyddstak av avsedd beskaffenhet. Kostnaderna härför äro beräknade till 625,000 kronor. Frågan om anordnande av bomb-skyddstak å de övriga i utredningen angivna statliga kraftstationerna, vilka samtliga äro färdigbyggda och tagna i bruk, torde däremot böra upptagas i annat sammanhang.

Vad angår finansieringen av förutnämnda kostnad å 625,000 kronor vill jag i anslutning till statsmakternas beslut nästlidet år i fråga om finansieringen av kostnaderna för reservavstängningsanordning vid Vargöns kraftstation (proposition nr 136, riksdagens skrivelse nr 150) förorda, att för ändamålet disponeras till vattenfallsstyrelsens förfogande stående likvida medel, som uppkommit genom avsättningar till statens vattenfallsverks förnyelsefond.

Vad härefter angår övriga civiltekniska åtgärder vid statens kraftanläggningar har i utredningen föreslagits, att dylika åtgärder skulle vidtagas för en sammanlagd kostnad av 3,765,000 kronor. Detta belopp fördelar sig enligt vattenfallsstyrelsens skrivelse med 550,000 kronor å skyddsrum, gas-skyddsmateriel och stängsel, med 1,330,000 kronor å anordningar för minskande av översvämningsrisker och snabbt stoppande av maskinerna, med 645,000 kronor å splitterskydd samt förbättrat skydd mot eldrisk, med 1,180,000 kronor å reparations- och reservmateriel samt med 60,000 kronor å anordningar för alarmering och krigsbelysning ävensom komplettering av telefonanläggningar. Såsom vattenfallsstyrelsen framhållit, hava av nu angivna åtgärder vissa redan utförts med stöd av statsmakternas beslut för en sammanlagd kostnad av 205,000 kronor, varför de återstående åtgärderna representera en kostnad av (3,765,000 — 205,000) 3,560,000 kronor. Då jag icke funnit något att erinra mot förslaget i nu förevarande hänseende, vill jag tillstyrka, att ännu återstående civiltekniska åtgärder komma till utförande. Vad angår finansieringen av kostnaderna härför synes mig en uppdelning av desamma böra äga rum på så sätt, att kostnader för fasta anläggningar, t. ex. skyddsrum och reservavstängningsanordningar, finansieras på samma sätt som här tidigare föreslagits i fråga om bomb-skyddstaket å kraftstationen vid Stadsforsen, samt att övriga kostnader i anslutning till förut tillämpad praxis bestridas av statens vattenfallsverks driftmedel. Enligt vad jag inhämtat av vattenfallsstyrelsen skulle vid en fördelning av förnämnda återstående kostnader för de civiltekniska åtgärderna, 3,560,000 kronor, ett belopp av 1,040,000 kronor belöpa å fasta anläggningar och återstoden eller 2,520,000 kronor å andra anordningar eller anskaffningar.

De nu ifrågakommande åtgärderna äro av beskaffenhet att lämpligen kunna utföras under en period av minskad arbetstillgång. Tidpunkten för åtgärdernas vidtagande bör därför icke nu fastställas utan torde böra bliva beroende i första hand av utvecklingen å arbetsmarknaden. Emellertid torde, därest på grund av planerade revisionsarbeten vid kraftstationerna eller andra förhållanden särskilda skäl skulle föreligga att oberoende av arbets-

synpunkter utföra de berörda skyddsåtgärderna, hinder därför icke böra föreligga.

Vattenfallsstyrelsen har förordat, att åtgärderna skulle genomföras under en tid av tre till fyra år. I skrivelse den 31 januari 1938 rörande arbeten, lämpliga att igångsättas vid en inträffande ekonomisk depression, har vattenfallsstyrelsen meddelat, att under nästa budgetår civiltekniska luftskyddsåtgärder skulle kunna genomföras för ett sammanlagt belopp av 1,100,000 kronor. Bemyndigande av riksdagen för Kungl. Maj:t att besluta om vidtagande av civiltekniska åtgärder för en kostnad av 1,100,000 kronor torde lämpligen böra begäras i den proposition med förslag till arbeten att utföras vid ekonomisk depression, som är avsedd att framläggas för innevarande års riksdag.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att till utförande av bombskyddstak å kraftstationen vid Stadsforsen i Indalsälven må disponeras ett belopp av 625,000 kronor av till vattenfallsstyrelsens förfogande stående likvida medel, som uppkommit genom avsättningar till statens vattenfallsverks förnyelsefond.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Fredric Hawerman.